

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2022-05-25

Ärendenummer
NV-02948-20

Mark- och miljödomstolen
Nacka tingsrätt, avdelning 3
mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Yttrande i mål nr M 1167-20 angående tillstånd till uppförande och drift av energianläggning och hamn m.m. i Lövsta inom fastigheten Hässelby villastad 36:1 i Stockholms kommun

Med anledning av domstolens underrättelse, aktbilaga 191, anför Naturvårdsverket följande.

Naturvårdsverket har tagit del av aktbilagor 184-190.

Vi begränsar vårt yttrande till frågor om efterbehandling, saneringsmuddring och kontrollprogram, artskydd, utsläpp av metaller och halvmetaller respektive dioxiner och furaner till luft samt buller i driftskedet.

1. Inställning och yrkanden

Naturvårdsverket vidhåller inställning och yrkanden i enlighet med vad som framfördes i yttrandet den 14 februari 2022, med de justeringar och tillägg som framgår nedan.

Naturvårdsverket har ingen erinran mot att dispens enligt artskyddsförordningen meddelas för verksamhetens påverkan på fladdermusfaunan, enligt bolagets ansökan.

Slutliga villkor

Med justering av Naturvårdsverkets tidigare yrkade villkor NV 1 och NV10 samt yrkanden i förhållande till bolagets villkorsförslag 2 och 5 yrkar Naturvårdsverket att följande slutliga villkor föreskrivs samt att den sista strecksatsen i bolagets villkorsförslag 29 ges följande utformning.

Skilnader i Naturvårdsverkets yrkade villkor NV1 gentemot yttrandet den 14 februari 2022 markeras med att text som utgår är ~~genomstruken~~.

NV1. Utsläppet till luft från fastbränsleanläggningen får som årsmedelvärden inte överstiga följande halter vid 6 % syrgashalt:

stoff	5 mg/Nm ³ ,
svaveldioxid	40 mg/Nm ³ ,
kväveoxider	70 mg/Nm ³ ,
ammoniak	5 mg/Nm ³ ,
~~kvicksilver~~	~~5 µg/Nm³,~~
dikväveoxid	60 mg/Nm ³ .

Utsläppen av stoft, svaveldioxider, kväveoxider, ~~kvicksilver~~ och ammoniak ska fastställas efter kontinuerlig mätning.

Utsläppen av dikväveoxid ska fastställas efter periodisk mätning en gång per år.

(NV1 utgör en ändring av bolagets villkorsförslag 11. Utsläpp av kvicksilver har dock justerats ytterligare med anledning av bolagets föreslagna utrednings- och prövotidsföreskrift U3 och P3, aktbilaga 190)

NV11. Bidraget av suspenderade ämnen från arbeten i vatten får inte överstiga 25 mg/l i vattenmassan i plymens riktning på ett avstånd av 100 meter från arbetsområdet. Bidraget ska beräknas genom en jämförelse med halterna av suspenderade ämnen i en opåverkad referenspunkt.

(NV11 utgör en ändring av bolagets villkorsförslag 5)

NV12. Vid muddring ska det översta skiktet enligt muddringsplanen i bilaga C till tillståndsansökan behandlas som förorenade sediment.

Efter genomförd muddring ska föroreningshalterna i kvarvarande ytsediment kontrolleras enligt en kontrollplan som utarbetas i samråd med tillsynsmyndigheten. Om kontrollen visar att det i arbetsområdet finns sediment vars föroreningshalter överskrider

- sedimentgränsvärden (MKN) för de ämnen som finns upptagna i HVMFS 2019:25 eller
- klass 3 enligt Naturvårdsverkets rapport 4914 (1999) Bedömningsgrunder för miljö kvalitet – Kust och hav,
- klass 3 enligt SGU:s rapport 2017:2 avseende organiska föroreningar, eller
- 7 ng TEQ/kg TS dioxin,

ska kompletterande muddring *eller andra åtgärder genomföras för att uppnå åtgärds målet* och följas upp med ny kontrollplan.

Tillsynsmyndigheten får medge avsteg från ovan angivna haltgränser om det kan ske utan risk för människors hälsa eller miljön.

(NV 12 utgör en ändring av bolagets villkorsförslag 2, ändringarna mot bolagets villkorsförslag markeras med kursiverad text)

29. - hur efterkontroll och långsiktig uppföljning ska ske för att säkerställa åtgärdernas effekt och se hur väl de övergripande åtgärds målen för området uppfylls på lång sikt.

(Ändringarna mot bolagets villkorsförslag markeras med kursiverad text)

2. Grunder

Naturvårdsverket anser att bolaget på befintligt underlag, med hänsyn tagen till de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som bolaget föreslagit för mark- och vattenområdena samt mot bakgrund av föroreningsituationen i Lövsta, fortsatt inte visat att vald plats är en lämplig lokalisering för den sökta verksamheten enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

För det fall att mark- och miljödomstolen skulle anse att tillstånd kan meddelas behöver de ytterligare villkor och försiktighetsmått i enlighet med Naturvårdsverkets yrkanden föreskrivas, för att säkerställa att verksamheten kan bedrivas på ett för människors hälsa och miljön acceptabelt sätt.

För utförligare motiveringar angående lokaliseringen av Lövsta och val av plats enligt 2 kap. 6 § miljöbalken hänvisar Naturvårdsverket till avsnitten 3.1 och 3.2 samt till tidigare yttranden från den 26 februari 2021 (3.1 första och andra styckena) och den 14 februari 2022 (2.1).

3. Utveckling av talan

3.1. Efterbehandling av förorenad mark

3.1.1. Att exploatera mark som är förorenad

Enligt Naturvårdsverkets erfarenhet är frågan om att efterbehandla ett förorenat område i regel utredd redan innan tillståndsansökan för en verksamhet lämnas in till behörig prövningsmyndighet och exploatören tar ofta ansvaret för att efterbehandla området. Så har inte skett i detta fall, vilket innebär att frågan blir en central del av lokaliseringsprövningen i 2 kap. 6 § miljöbalken.

3.1.2. Efterbehandlingsbehovet

Inom det planerade verksamhetsområdet har det under lång tid bedrivits verksamheter som bland annat omfattat deponi, avfallsförbränning, kemtvätt, industridestillation, mellanlagring av farligt avfall (till exempel bekämpningsmedel och avfall från kemisk industri), billackering, deponering av spilloljor samt avvattning av avloppsslam från reningsverk. Dessa verksamheter har gett upphov till kraftiga föroreningar av såväl jord, grundvatten och sediment inom och i anslutning till området. Utförda utredningar har påvisat att föroreningarna medför negativ påverkan på miljön genom betydande läckage och belastning av bland annat PCB, dioxiner och PAH till vattenförekomsten Mälaren-Görvåln. PCB, dioxiner och PAH är ämnen med giftiga egenskaper för människor och miljön. PCB och dioxiner har vidare egenskaper som gör dem svårnedbrytbara i miljön vilket innebär att de kommer finnas kvar och medför skada under lång tid.

3.1.3. Lämplig lokalisering

Naturvårdsverket instämmer i att det i vissa fall kan vara lämpligt att lokalisera industrier till mark som till viss del är förorenad. I förevarande fall är det dock fråga om ett mycket förorenat område och där ett stort behov av efterbehandling föreligger eftersom området direkt angränsar till dricksvattentäkten Mälaren. Naturvårdsverkets uppfattning är mot denna bakgrund att lokaliseringen av den ansökta verksamheten är olämplig om inte tillräckliga efterbehandlingsåtgärder vidtas. Med tillräckliga menar Naturvårdsverket åtgärder som utöver skydd för människors hälsa även reducerar föroreningsbelastningen från området till ytvattenrecipienten på ett sätt som inte kräver aktiva skyddsåtgärder och kontinuerligt underhåll.

Naturvårdsverket anser att de åtgärder som bolaget avser att vidta, exempelvis avlägsna förorenat sediment samt rening av yt- och grundvatten är positiva. Den skyddsbarriär runt verksamhetsområdet som bolaget nu avser att anlägga är dock enligt Naturvårdsverket inte en efterbehandlingsåtgärd av engångskaraktär utan en skyddsåtgärd som kräver underhåll och skötsel under hela den ansökta verksamhetens tillståndstid och fram till att slutliga efterbehandlingsåtgärder vidtas. Som tidigare framförts kommer, om den ansökta verksamheten tillåts, de slutliga efterbehandlingsåtgärderna för området att skjutas på oviss framtid. Det innebär enligt Naturvårdsverket att nödvändiga avhjälpandeåtgärder försvåras. Detta eftersom det är betydligt svårare att genomföra åtgärderna om hänsyn dels måste tas till byggnader och andra anläggningar på platsen, dels till tidsaspekten. Mot bakgrund av detta samt graden av förorening i området och dess närhet till Mälaren anser Naturvårdsverket att det är olämpligt att inte vidta efterbehandlingsåtgärder innan en ny verksamhet tillåts och etableras på området. Därutöver vill vi också påtala att om efterbehandlingsåtgärderna skjuts på

framtiden kan det bli svårare att hitta de verksamhetsutövare som gett upphov till föroreningarna och staten riskerar att få stå kostnaderna för efterbehandlingen. Detta strider mot syftet med 10 kap. miljöbalken, dvs. att det är förorenaren som ska betala och inte det allmänna.

För att markanvändningen ska bli lämplig för industriändamål och hamn samtidigt som dricksvattenresursen i Mälaren-Görväln och dess ekosystem skyddas krävs att bolaget vidtar åtgärder som permanent minskar belastningen från verksamhetsområdet. Åtgärderna ska resultera i att föroreningsspridning med grundvatten minskar i sådan omfattning att belastning och påverkan på vattenförekomsten inte innebär risk för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Någon försämring får inte heller uppstå.

3.1.4. Redovisade åtgärdsalternativ

Bolaget har angett att en fullständig schaktsanering av området skulle kosta ca 2,3 miljarder kronor. Naturvårdsverket konstaterar att bolaget inte har presenterat några åtgärdsalternativ mellan de tillfälliga föreslagna skyddsåtgärderna och en total schaktsanering. Bolaget har följaktligen inte utrett om det finns andra slutliga efterbehandlingsåtgärder som är mindre kostsamma men samtidigt uppfyller de krav som bör ställas på att efterbehandla området, se avsnitt 3.1.3 ovan. Bolaget kan inkomma med redovisning på alternativa åtgärder för att visa att åtgärder med likande resultat kan göras och på så sätt visa att lokaliseringen är lämplig.

3.1.5. Om tillstånd medges

Om tillstånd beviljas anser Naturvårdsverket att det är nödvändigt att domstolen föreskriver villkor för verksamheten som reglerar halter i utsläppt vatten från reningsanläggningen för grundvatten. Eftersom grundvatten enligt bolagets förslag kommer att däckas bakom den föreslagna skyddsbarriären kommer det att vara nödvändigt med pumpning och rening av grundvatten även efter anläggningens drifttid. Utebliven pumpning skulle innebära att grundvattnet stiger innanför barriären vilket skulle kunna leda till större föroreningsspridning än vad som redan sker idag. Naturvårdsverket efterfrågar hur bolaget tänker sig att hantera denna situation när verksamheten avslutats. Om tillstånd medges måste det, enligt Naturvårdsverket, säkerställas att pumpning och rening upprätthålls även efter att verksamheten har upphört och fram tills den tidpunkt som området är slutligt efterbehandlat. I Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål nr M 10574-19¹ ålades bolaget att utföra pumpning efter att tillståndet för den miljöfarliga verksamheten hade upphört och som längst fram till dess att tillståndstiden för vattenverksamheten hade utgått. I målet föreskrevs tillståndstiden för vattenverksamheten 20 år längre än tillståndstiden för den miljöfarliga verksamheten. Naturvårdsverket anser att den typ av villkorskonstruktion är problematisk bl.a. eftersom verkningarna av villkoret är svåra att förutse till följd av den utsträckta tidsperioden och att det nu aktuella området riskerar att förbli förorenat då tidsaspekten medför svårigheter att hitta en ansvarig verksamhetsutövare.

Om tillstånd meddelas krävs även att de föreslagna skyddsåtgärderna befästs i villkor och att verksamheten har ett utförligt kontrollprogram.

---

¹ Mark- och miljööverdomstolens dom den 3 juli 2021 i mål nr M 10574-19

3.1.6. Ansvarig verksamhetsutövare enligt 10 kap. miljöbalken

Om bolaget beviljas ansökt tillstånd och påbörjar byggnation såsom gräv- och schaktarbeten samt muddring är Naturvårdsverket av uppfattningen att bolaget enligt 10 kap. miljöbalken kommer att bli ansvarig verksamhetsutövare för det förorenade området eftersom åtgärderna med stor sannolikhet kommer att medföra att föroreningarna sprids och att spridningsförutsättningarna ändras, se Mark- och miljööverdomstolens avgöranden i mål nr M 9302-18 och M 9225-18². Bolaget blir då solidariskt ansvarig med övriga ansvariga verksamhetsutövare när slutliga efterbehandlingsåtgärder ska vidtas. Jämkning av ansvarets storlek sker först i åtgärdsskede vilket betyder att bolaget enligt nuvarande reglering kan åläggas att bl.a. bekosta utredning av föroreningarna, riskbedömningar och åtgärdsutredningar.³ Mot denna bakgrund anser Naturvårdsverket att det vore olämpligt att föreskriva bolagets senaste tillägg i villkorsförslag 28 (se aktbilaga 190 och aktbilaga 184, s. 45), dvs. att bolaget ska återställa området endast till dess nuvarande skick. Villkoret riskerar att inskränka bolagets framtida ansvar enligt 10 kap. miljöbalken på ett enligt Naturvårdsverket felaktigt sätt. Villkoret är därtill otydligt formulerat. Villkoret kan också läsas så att bolaget inte ska stå för kostnaden för de föroreningar som bolagets verksamhet kan komma att bidra med, vilket skulle strida mot 2 kap. 8§ och 10 kap. miljöbalken.

3.2. Muddring och förorenade sediment

I enlighet med vad som anges i avsnitt 3.1.3 vidhåller Naturvårdsverket att bolaget inte har visat att området kommer utgöra en lämplig lokalisering för hamnverksamheten. Därutöver anser Naturvårdsverket att det utifrån underlaget inte går att bedöma risken för spridning av föroreningar på lång sikt, särskilt med hänsyn till risken för att föroreningar i djupare sediment friläggs av skred eller erosion, bl.a. vid fartygsdrift. Som Naturvårdsverket har anfört i yttrande den 14 februari 2022 är det av största vikt att det inte ska riskera att sprida föroreningar till omgivande vatten.

I enlighet med vad som utvecklats i tidigare yttranden (se yttrande den 26 februari 2021, avsnitt 3.1.1) är det svårt att få en överblick över vid vilka djup som föroreningar förekommer och det framstår som att sedimenten kan vara omblandade och bolaget har vid provtagningen av sediment inte nått ner till rena sediment i alla provtagningspunkter. De förorenade sedimenten är heterogena vilket försvårar möjligheterna att avgränsa föroreningarna både i djup- och sidled (se PM Föroreningsdjup i sediment, bilaga D-16 till ansökan). Enligt Naturvårdsverkets uppfattning kommer den heterogena fördelningen av föroreningar i sedimenten även att försvåra möjligheterna att uppnå de mätbara åtgärdsmålen och efterkontrollen vilket medför en risk för att ytliga föroreningar, trots efterkontrollen, kommer finnas kvar efter muddringen.

Bolaget har enligt Naturvårdsverkets mening fortfarande inte visat att platsen är lämplig för hamnverksamheten, som beräknas påverka botten under lång tid, med hänsyn till risken för förorenings-spridning.

Om mark- och miljödomstolen bedömer att platsen är en lämplig lokalisering av verksamheten och tillstånd meddelas behöver villkor föreskrivas som begränsar

---

² Mark- och miljööverdomstolens domar den 28 november 2019 i målen nr M 9302-18 och M 9225-18.

³ Se exempelvis MÖD 2005:30, MÖD 2010:17 och Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 682-17.

riskerna för spridning av föroreningar från såväl muddringen som hamnverksamheten.

Naturvårdsverket ser positivt på att åtgärder genomförs som kan minska spridning av föroreningar från det förorenade sedimentområdet. I ett vattenområde som används som dricksvattentäkt och med så komplicerade bottenförhållanden som vid Lövsta, med heterogena sediment och föroreningar på olika djup i sedimenten, behöver dock yttersta försiktighet iakttas så att inte arbetena i sig leder till negativ påverkan. Det krävs även en kontroll av att åtgärderna haft avsedd effekt även på längre sikt samt att driften av verksamheten inte orsakar spridning av eventuella kvarvarande föroreningar.

3.2.1. Tidpunkt för när arbetena får utföras

Naturvårdsverket vidhåller att villkor NV9 ska föreskrivas, dvs. att grumlande arbeten som utförs utanför heltäckande skyddsskärm inte får bedrivas under perioden den 1 mars till den 31 augusti. Naturvårdsverket instämmer i Länsstyrelsens bedömning att fisk i närområdet är särskilt känsliga under perioden mars till juli. Med hänsyn till den begränsade tid som arbetena ska pågå anser Naturvårdsverket att det även är lämpligt att begränsa störningen under augusti månad.

3.2.2. Åtgärder för att begränsa grumling

Bolaget har justerat sitt föreslagna villkor 5 så att det nu innehåller ett riktvärde och ett begränsningsvärde som ska uppfyllas i kontrollpunkter på ett avstånd om 300 meter från arbetsområdet. Bolaget har även gett in en fördjupad riskbedömning av påverkan på närområdets ekosystem från spridning av förorenade sediment. Riskbedömningen bidrar med ett fördjupat underlag, men kopplingen till hur mycket som kan tas upp av biota är fortfarande mycket svag. Det saknas till exempel beräkningar av hur spridningen av suspenderat material och föroreningar kommer att påverka halterna av föroreningar i ytsedimenten utanför arbetsområdet och hur detta kan komma att påverka bottenlevande djur.

Naturvårdsverket vidhåller vad som tidigare har anförts om att kontrollpunkter på ett avstånd om 300 meter inte är tillräckligt och att det behövs ett begränsningsvärde på närmare avstånd, se avsnitt 3.2.1 i yttrande den 14 februari 2022 och avsnitt 3.1.1 i yttrande den 26 februari 2021. Med hänsyn till de av bolaget redovisade svårigheterna att på stora vattendjup använda skyddsåtgärder såsom siltgardiner är det av stor vikt att funktionsvillkoret är lämpligt utformat och tillräckligt skarpt för att minimera spridningen av föroreningar. Naturvårdsverket anser att det även är viktigt att spridning av partiklar och föroreningar till närliggande områden begränsas för att undvika att föroreningar där kan ansamlas i sedimenten. Naturvårdsverket vidhåller att det behövs ett begränsningsvärde som ska uppfyllas på ett avstånd om 100 meter från arbetsområdet. I bolagets fördjupade riskbedömning anges att de beräknade tillkommande halterna på 300 m från muddringsområdet, vid ett scenario med maximalt spill, ligger som högst på ca 10 mg/l medan koncentrationen inom muddringsområdet under ca tre veckor tidvis är högre än 25 mg/l och vid något enstaka tillfälle kan bli strax över 50 mg/l. Det konstateras vidare att risken för att den totala koncentrationen i vattnet utanför muddringsområdet blir högre än 25 mg/l som är MKN för fisk- och musselvatten bedöms vara försumbar (aktbilaga 188, avsnitt 4.5.3 och 5.3). Naturvårdsverket ser mot bakgrund av detta inte några skäl för att bolaget inte skulle kunna innehålla ett begränsningsvärde på en nivå om 25 mg/l på ett avstånd om 100 meter från arbetsområdet. Ett

sådant begränsningsvärde skulle även i högre grad säkerställa att det inte tillåts uppstå en större påverkan än vad bolagets riskbedömning har utgått ifrån.

Naturvårdsverket uppfattar bolagets utformning av förslaget till villkor som att de föreslagna värdena avser tillkommande grumling utöver bakgrundshalten i en referenspunkt. Naturvårdsverket har vidare uppfattat att villkoret ska uppfyllas som ett medelvärde från 4 nivåer i vattenpelaren. Naturvårdsverket bedömer att det kan vara ett lämpligt sätt att reglera hur begränsningsvärdet ska uppfyllas.

Bolaget har ifråga om de föreslagna begränsningsvärdena hänvisat till ett avgörande från mark- och miljööverdomstolen samt ett flertal avgöranden från mark- och miljödomstolar. Naturvårdsverket kan konstatera att de flesta av dessa avgöranden avser större muddringsprojekt där det inte varit fråga om så förorenade sediment som finns i det aktuella området. Det avgörande från mark- och miljööverdomstolen som bolaget hänvisar till avser dessutom ett villkor som specifikt syftar till att skydda en ålgräsäng. Som Naturvårdsverket anförde i sitt förra yttrande behöver en bedömning göras utifrån de specifika omständigheterna i ett enskilt fall och i detta fall har förekomsten av föroreningar stor betydelse. Skyddsåtgärder och funktionsvillkor kan ha olika skyddssyften vilket påverkar utformningen och kravnivå.

3.2.3. Mätbara åtgärds mål

Bolaget har nu godtagit att villkorsförslag 2 justeras enligt Länsstyrelsens synpunkter samt godtagit att det kompletteras med ett mätbart åtgärds mål för halter av dioxiner i kvarvarande sediment. Naturvårdsverket anser att bolagets haltförslag 7 ng/kg TS kan godtas och att det ska föreskrivas som villkor. Dock bör det tilläggas i villkoret att det avser ng TEQ/kg TS.

Utöver vad som anförts i tidigare yttranden anser Naturvårdsverket att bolagets villkorsförslag 2 bör justeras så att begreppet arbetsområde anges istället för muddringsområde. Detta för att täcka in även de ytor som åtgärdats genom övertäckning och med hänsyn till att det kan ha skett sedimentering inom arbetsområdet som dock är utanför muddringsområdet.

Åtgärds målen för dioxin och de andra ämnen som bolaget avser att följa upp behöver uppnås i ytsediment. Till skillnad mot bolagets justerade villkor 2 anser Naturvårdsverket att det ska specificeras att det är i kvarvarande ytsediment, och inte sediment, som föroreningshalterna ska kontrolleras. I likhet med Norrvatten anser Naturvårdsverket att det ska vara fråga om ett ytligt lager som ska kontrolleras (lämpligen från 0 till maximalt 5 cm ned i sedimentet). Förekommer risk för att djupare sediment rörs upp under driftsperioden behöver åtgärds målet uppnås även ned till den nivå i sedimenten som riskerar att exponeras. Det är av stor betydelse hur kontrollen av åtgärds målen enligt villkorsförslag 2 kommer att ske. Naturvårdsverket anser att bolaget nu i prövningen bör åta sig att följa upp åtgärds målen på angivet sätt.

Naturvårdsverket anser att det är viktigt att det är tydligt att syftet med kompletterande åtgärder ska vara att åtgärds målen ska uppnås på både kort och lång sikt. Det behöver även vara tydligt vad de kompletterande åtgärderna ska syfta till. Naturvårdsverket vidhåller att det med ändring av bolagets föreslagna villkor 2 ska föreskrivas att om föroreningshalterna i sediment överskrider de värden som anges ska åtgärder genomföras för att uppnå åtgärds målet. Det är tänkbart att andra åtgärder än muddring kan krävas, t.ex. övertäckning, och Naturvårdsverket vidhåller att det ska anges att kompletterande muddring eller andra åtgärder ska genomföras om åtgärds målen inte uppnås. Naturvårdsverket

vidhåller därtill att det behöver säkerställas att det inom ramen för kontrollprogrammet tas fram en plan för vilka andra åtgärder som kan vidtas om inte åtgärdsmålen uppnås med planerade åtgärder.

3.2.4. Långsiktig uppföljning av åtgärdernas effekt och påverkan från hamnverksamheten

Bolaget har anfört att de bedömer att det inte kommer behövas någon uppföljning av åtgärderna och kontroll av den muddrade ytan på lång sikt eftersom muddring kommer att ske ner till nivåer i lersediment och friktionsjord utan antropogen påverkan. Naturvårdsverket ifrågasätter den bedömningen. Eftersom det skett skred i området tidigare riskerar sedimenten att vara omblandade, det vill säga att ren lera kan ha skredat ut över mer förorenade massor. Sådana förorenade sediment riskerar att komma fram till följd av erosion från fartyg eller ytterligare skred. Det kan även föreligga en risk för åter-sedimentering av förorenade sediment. För att bolaget ska kunna följa upp den planerade vattenverksamheten och även hamnverksamhetens miljöpåverkan behöver därför kontroller utföras i recipienten under en längre tid.

Det är vanligt förekommande vid sanering av förorenade sediment att det görs en uppföljande kontroll något eller flera år senare för att kontrollera att åtgärden fortsatt har haft avsedd effekt. Naturvårdsverket vidhåller mot denna bakgrund att det bör föreskrivas i villkor att kontrollprogrammet ska innehålla hur efterkontroll och långsiktig uppföljning ska ske för att säkerställa åtgärdernas effekt och se hur väl de övergripande åtgärdsmålen för området uppfylls på lång sikt.

Det behövs även en kontroll av omgivningspåverkan, dvs. hur muddring och hamnverksamhet påverkar spridning av förorenade sediment till omgivande botten. Förutom mätningar av föroreningshalter i ytvatten och fallande sediment krävs även analys av föroreningshalter inklusive dioxiner i ytsediment (0-2 cm) i kringliggande ackumulationsområden, innan och efter muddringsåtgärderna. Naturvårdsverket vidhåller att övervakning även bör utföras av biotillgängliga föroreningar, t.ex. med hjälp av passiva provtagare. Denna närmare utformning av kontrollen kan regleras inom kontrollprogrammet.

3.3. Artskydd – fladdermöss

Verksamheten kommer enligt bolaget inte medföra någon form av störning och anser att det inte behövs någon dispens. Även om verksamheten genomförs kommer det enligt bolagets bedömning att finnas tillräckliga födosöksområden och möjlighet för fladdermössen att flyga mellan de olika områdena. Bolaget åtar sig att utföra skyddsåtgärder för att undvika störningar för fladdermusfaunan. För det fall att mark- och miljödomstolen skulle anse att dispens krävs ansöker bolaget reservationsvis om en sådan.

I bolagets fladdermusinventering har risken för påverkan på lokal nivå bedömts. Sannolikheten att fladdermöss helt skulle överge närområdet och att de berörda arternas bevarandestatus på lokal nivå (tio kilometers buffert) skulle påverkas negativt bedöms vara mycket liten. Sammantaget bedömer bolaget att en dispens inte kommer att försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arternas bestånd på någon nivå.

3.3.1. Naturvårdsverkets bedömning

Naturvårdsverket instämmer i bolagets bedömning att påverkan på fladdermusfaunan sannolikt är försumbar på regional eller nationell nivå, men bedömer att det finns risk för påverkan på den lokala populationen. Naturområdet vid

Riddersvik, som är beläget direkt sydost om planområdet, är av mycket stor betydelse för fladdermusfaunan i området. Av bolagets underlag framgår att fladdermöss även förekommer i det planerade verksamhetsområdet.

Enligt Naturvårdsverkets bedömning kan verksamheten komma att påverka den lokala fladdermuspopulationen i närområdet genom förlust av födosöksområden samt genom minskade spridningssamband (konnektivitet) mellan naturområden nordväst och sydost om det planerade verksamhetsområdet. Vad gäller Naturvårdsverkets bedömning angående föreslagna skyddsåtgärder för att otillåten påverkan inte ska uppstå gällande fladdermusfaunan hänvisas till yttrande den 14 februari 2022. Även om verksamhetens påverkan är av mindre betydelse för fladdermusfaunan konstaterar Naturvårdsverket att denna påverkan ändå kan kräva dispens från 4 § artskyddsförordningen.

Sammantaget vidhåller Naturvårdsverket att det krävs dispens från 14 § artskyddsförordningen för verksamheten. Naturvårdsverket bedömer att dispens kan medges enligt bolagets ansökan.

3.4. Utsläpp till luft

Naturvårdsverket ser positivt på att bolaget accepterat ytterligare delar av Naturvårdsverkets föreslagna villkor för utsläpp till luft.

Naturvårdsverket har uppfattat att bolaget i yttrande den 5 november 2021 (aktbilaga 118, s. 43) godtagit Naturvårdsverkets yrkade halt 70 mg/Nm³ vid 6 % syrgashalt som årsmedelvärde för utsläpp till luft av kväveoxider från fastbränsleanläggningen. Eventuellt har det nu blivit en felskrivning i bolagets sammanställning av villkor och åtaganden vad gäller halten i villkor 11 (aktbilaga 190). Naturvårdsverket vidhåller att halten 70 mg/Nm³ ska föreskrivas.

Naturvårdsverket vidhåller att utsläpp till luft av kvicksilver från fastbränsleanläggningen ska regleras i villkor men har ingen erinran mot att frågan om utsläpp av kvicksilver sätts på provotid förutsatt att en provisorisk föreskrift föreskrivs i enlighet med bolagets förslag i U3 och P3 (aktbilaga 190). Naturvårdsverket förutsätter dock att den provisoriska föreskriften P3 för utsläpp till luft av kvicksilver avser en halt om 2,5 µg/Nm³ vid 6% syrgashalt, inte 2,5 mg/Nm³ vid 6% syrgashalt.

3.4.1. Undantag för start- och stopptillfällen

Bolaget motsätter sig fortsatt att start- och stopptillfällen ska ingå i de villkor som föreskrivs som årsmedelvärden för utsläpp till luft. Bolaget vidhåller att det inte vore ändamålsenligt att inkludera sådana perioder i årsmedelvärdet utan att halten mildras för att ta höjd för start- och stopp samt onormal drift.

Naturvårdsverket hänvisar till yttranden den 26 februari 2021 och 14 februari 2022 och vidhåller att miljöpåverkan under alla driftförhållanden, inkl. start- och stopperioder, det vill säga verksamhetens totalutsläpp bör regleras. Vidare kan noteras att bolaget inte föreslagit några andra begränsningar av miljöpåverkan för sådana perioder. I avsaknad av historiskt uppmätta halter har bolaget inte redovisat vilka antaganden de gjort om förhöjda halter under sådana perioder och varför de skulle riskera uppfyllandet av föreslagna årsmedelvärden. Oavsett detta är Naturvårdsverkets bedömning att våra yrkade årsmedelvärden kan klaras. Start- och stopptillfällen är ofrånkomligt under året, men förväntas vara få och begränsade i tid. Satt i relation till den årliga drifttiden och att anläggningen kommer utformas i enlighet med BAT (bränsleval och utformning

av förbränningsutrustning såsom exempelvis låg-NO_x-brännare m.m.) bör eventuellt förhöjda halter under start- och stopp inte komma att ge något större genomslag på årsmedelvärden.

3.4.2. Utsläpp till luft av metaller och halvmetaller samt dioxiner och furaner
Naturvårdsverket anser att de av bolaget reviderade villkorsförslagen 12 och 13 (aktbilaga 190) är otydliga eftersom det inte framgår vad utvärderingen av mätningarna syftar till och vad bolaget ska visa på för att tillsynsmyndigheten ska besluta om antalet mättillfällen. Som bolaget utformat villkorsförslagen förstår Naturvårdsverket det som att uppföljning av föreslaget årsmedelvärde regleras genom mätningar var tredje månad under de första 24 månaderna som anläggningen är i drift. Därefter tolkar Naturvårdsverket det som att antalet mättillfällen, efter beslut av tillsynsmyndigheten, ska regleras i kontrollprogrammet. Naturvårdsverket ställer sig frågande till om en sådan utvärdering är möjlig att göra baserat på enbart åtta mättillfällen (för vilka det inte anges vilka driftfall och bränslemixar som ska förbrännas under mätperioden). Som tidigare förts fram i målet ska villkor uppfylla vissa krav på tydlighet, rätts-säkerhet och kontrollerbarhet. Det är därför viktigt att mätfrekvensen och utvärderingsmetoden framgår av villkoret. Naturvårdsverket vidhåller i enlighet med yttrande den 14 februari 2022 att periodiska mätningar för vardera parameter metaller och halvmetaller respektive dioxiner och furaner ska ske fyra gånger per år (se NV2-3, aktbilaga 157).

3.5. Buller i driftskedet

Naturvårdsverket vidhåller sitt yrkade villkor NV8 (aktbilaga 157), dvs. utan bolagets tillägg om undantag för bostäder med bullerskyddad sida. Naturvårdsverket vidhåller också att bolagets villkor innebär en olämplig dubbelreglering.

Utöver det som framförts i tidigare yttranden anser Naturvårdsverket att utformningen av bolagets villkorsförslag även är olämpligt eftersom det innebär ett försämrat skydd för nya bostäder, i det fall verksamheten genomgår mindre, icke-tillståndspliktiga, förändringar. En liknande fråga avgjordes nyligen i Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 13953-19⁴ rörande Karlstad Airport. Målet gällde ett motsvarande undantag för nya bostäder från ett bullerisoleringsvillkor. Där angav MÖD i domskälen att risken för att bolaget behöver vidta åtgärder där bullersituationen inte beaktats i plan- och bygglovsskedet måste förutsättas vara mycket liten. Mark- och miljööverdomstolen instämde också i Naturvårdsverkets bedömning att ett tillägg (med undantag för nya bostäder) skulle kunna medföra en risk för att bostäder inte får det bullerskydd som avsetts i tillståndet i det fall verksamheten genomgår mindre förändringar.

---

⁴ Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 december 2021 i mål nr M 13953-19

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Karin Dunér efter föredragning av tekniska handläggaren Emma Sundling.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit miljöjuristerna Linda Sjöo och Linda Ålander samt tekniska handläggarna Claes Englund, Britt Forsén och Mats Fröberg.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Karin Dunér

Emma Sundling

Kopia till:
Stockholm Exergi AB genom ombud
Länsstyrelsen i Stockholms län
Miljö- och hälsoskyddsnämnden Stockholms stad